

تاریخ: 12/12/2015

ترجمان و ناشر: احمد فواد ارسلان

ماستری در مطالعات تحلیل استخباراتی
 ماستری در مطالعات امنیت ملی/منطقه ای
 تمرکز در آسیای جنوبی/مرکزی/خلیج عرب/فارس

دولت افغانستان و افتضاح شهرک هوشیار: کی ده جان کی زد؟

نوشته مارتین وان بایلت

شبکه تحلیلگران افغانستان

<https://www.afghanistan-analysts.org/the-afghan-government-and-the-smart-city-debacle-who-out-smartedwhom/>

قسمت اول

دولت افغانستان با ناباوری و آزرده حالی خودش را در یک جنجالی آغشته یافته است که ارتباط مستقیم با افتضاح سال ۲۰۱۰ کابل بانک دارد. به تاریخ ۴ نوامبر سال ۲۰۱۵ یک گروه محدود مامورین عالیرتبه دولتی بر یک مراسم سنگ تهادب گذاری برای پروژه بلند پروازانه تعمیر یک شهرک جدید بنام شهرک هوشیار ریاست کردند. اما این اقدام که دولت انتظار داشت منحیث یک خبر مثبت به نفع دولت انتشار بیابد به صورت تماشائی و غیرمنتظره به نقص دولت انعکاس یافت. دلیل آن در این بود که معلوم شد که خلیل فیروزی، یکی از عناصر عمده چور کابل بانک که در اختلاس و تطهیر پول در قضیه کابل بانک محکوم شناخته شده بود، هم مهمان خاص و هم سهامدار عمده این پروژه است. بعد از آن تاریخ موضوع به این ترتیب روشن شده است که این موافقه با خلیل فیروزی مرتبط به پروگرامی است که برای دوباره بدست آوردن قرضه های کابل بانک درست شده است؛ پروگرامی که توسط کابینه و با حمایت رئیس جمهور تصویب شده است. حالا سوال در این است که رئیس جمهور تا چه اندازه از جزئیات موافقه اطلاع داشت، آیا وی از این باخبر بود که برای انجام این موافقه از قوانین تفسیر های ملایم و پر کم و کاست شده، و آیا رئیس جمهور این نوع طرز العمل را ادامه خواهد داد و یا نه؟ مارتین وان بایلت از جمله تحلیلگران افغانستان در مقاله پائین موضوع را از طریق تحلیل نوع کالبد شکافی تحلیل و تجزیه مینماید.

د پانو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکي په خیر و لولئ

اول- مراسم امضای قرارداد پروژه شهرک هوشیار ، یک غافلگیری نا خوش آیند

پلان در این بود که شهرک هوشمند در نزیک میدان طیاره کابل در پهلوی شهرک آریا آباد شود. شهرک آریا یک آبادی خوش منظر است که از اپارتمان های سفید با چت های سرخ رنگ تشکیل شده است. شهرک آریا مانند یک تعداد زیاد شهر های کوچکی است که در اطراف و اکناف کابل ساخته میشود تا برای طبقه متوسط در حال ازدیاد مقیم کابل جای بود و باش ساخته شود. به اساس راپور ها قیمت یک اپارتمان متوسط سه اتاقه در شهرک آریا در حدود ۱۴۰۰۰۰۰ دالر امریکائی میباشد.

سید سادات منصور نادری وزیر انکشاف شهری، احمد ضیا مسعود مشاور خاص رئیس جمهور در امور حکومت داری خوب (چوکی مذکور به رتبه معاون رئیس جمهور ارتقا داده شده است) ، و مشاور رئیس جمهور در امور قضائی عبدالعلی محمدی در این مراسم سنگ تهادب گذاری تاریخ ۴ نوامبر سال ۲۰۱۵ اشتراک کرده بودند. هرکدام این سه نفر نطقی ارائه کردند و این اقدام را تمجید کرده و آن را قدمی در راه پیشرفت افغانستان محسوب کردند. احمد ضیا مسعود این پروژه را "با ارزش" صفت کرد و اظهار داشت که مفاد زیادی را برای حکومت خواهد آورد، وی خلیل فیروزی را منحبث یکی از سهامداران این پروژه معرفی کرد. مشاور رئیس جمهور در امور حقوقی عبدالعلی محمدی تشریح کرد که کمیته تصفیه کابل بانک از طرق مختلف در کوشش دوباره بدست آوردن پول قرضه گرفته شده از کابل بانک میباشد و این پروژه یکی از نمونه های بهترین آن طرق میباشد. در جریان این مراسم حضور خلیل فیروزی نه تنها منحبث یک کار عادی تلقی شد بلکه سهمگیری وی یک نشانه ای بسیار مثبت توصیف شد.

نادر نادری وزیر انکشاف شهری جزئیات پروژه را توضیح کرد و با افتخار زیاد به شهرک هوشیار اشاره کرده گفت این اولین شهرک در افغانستان و در منطقه میباشد که بر اساس ستندرد های بین المللی آباد میشود. و بر اساس یک پوست فیسبوکی در صفحه فیسبوکی این وزیر صاحب در این پروژه ۸۰۰۰ اپارتمان سه، چهار و پنج اتاقه بر اساس ۱۵ نوع دیزاین مختلف بین المللی ساخته خواهد شد. بر اساس این اظهارات ، این شهرک تسهیلات مختص به خود را در بر میداشت مانند مرکز خریداری، مسجد، کودکستان ، دفاتر، پارک ها و کلینیک.

بعد از آن نادری بر امضای تفاهم نامه در بین خلیل فیروزی که زمین این پروژه را در اختیار قرار داده بود و یک نماینده کمپنی تعمیراتی وردک که مسئول ساخت اپارتمان ها خواهد بود ریاست کرد. مامورین عالیرتبه و دیگر مقامات حاضر در این مراسم هیچکدام به نظر نمی رسیدند که میدانند که در یک جریان نامناسب دخیل هستند.

در جریان این مراسم اعلان گردید که سرمایه گذاری اولیه با ۹۵ میلیون دالر امریکائی آغاز میگردد و مصرف عمومی این پروژه در حدود ۹۰۰ میلیون دالر امریکائی تخمین شد. البته این واضح نشده بود که این ۹۵ میلیون دالر اولیه از کجا تمویل میشود و آیا زمین های که خلیل فیروزی در مشارکت به این پروژه میدهد شامل این ۹۵ میلیون دالر اولیه است و یا نه؟

گرچه راپور ها بر دو سهامداران عمده این پروژه (خلیل فیروزی و کمپنی تعمیراتی نبی زاده وردک) تمرکز داشته است ، اما در حلقه وسیعتر تجار و سرمایه داران کابل، خاصناً آنهایی که قبلاً ارتباطاتی با سهامداران کابل بانک داشته اند ، آوازه امکان داخل شدن در این پروژه و ساختن پول زیاد بلند شده بود. بر اساس معلومات یک منبع مطلع نرخ خرید و فروش زمین در این منطقه در حدود ۱۰۰۰ دالر امریکائی در هر متر مربع میباشد ، و نرخ تعمیر در حدود ۴۰۰ دالر امریکائی برای هر متر مربع میباشد. حتی اگر این تخمین ها را بسیار خوشبینانه در نظر بگیریم دورنمای مفاد در این پروژه بسیار بزرگ است؛ البته در صورتی که اپارتمان ها فروخته شوند. در مورد دولت افغانستان پیش بینی شده بود که دولت ۵۰ دالر امریکائی از هر متر مربع این پروژه مالیه خواهد گرفت.

گرچه راپور های مطبوعات داخلی در اول بسیار ملایم بود و آنهم شاید بر اساس اعلامیه مطبوعاتی که به آنها داده شده بود ، اما به زودی عناوین داغ و آتشین در مطبوعات ظاهر شد. اخبار نیویارک تایمز و گاردین هریک بالترتیب با عناوین ذیل مقاله ها

د پانوی شمیره: له 2 تر5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

نشر کردند: " تاجر افغانی که به جرم فساد بانکی مجرم شناخته شده بود هنوز هم آزاد است که پول بسازد." دولت افغانستان معامله عظیم املاک را با بانکدار شرمسار سابق امضاء میکند."

به نظر میرسد که دیگر اعضای حکومت در مقابل این مراسم سنگ تهادب گذاری و عواقب بعدی آن غافلگیر شده بودند. منابع مطلع از داخل ارگ حکایت میکنند که وقتی این اخبار منتشر شد، در ارگ حیرت زده گی و نا باوری در چهره ها دیده میشد. سوالی که در ذهن همه خلق شده بود این بود که آیا رئیس جمهور از این معامله اطلاع داشت؟ و اگر هم وی معلومات داشت و یا نداشت در هر دو صورت چگونه امکان دارد که یک چنین معامله صورت بگیرد؟

دوم- مشکلات موجود در معامله شهرک هوشمند

انتقادات برضد این معامله به سرعت و شدت بلند شد. باید در نظر داشت که سقوط کابل بانک بزرگترین بحران اقتصادی بود که در افغانستان به وقوع پیوست و باعث شرمساری بزرگ حکومت گردید و به بسیار وضاحت نشان میداد که چگونه پول، سیاست و معافیت از مجازات با یکدیگر گره خورده اند. به طوری که جزئیات افتتاح کابل بانک در سال ۲۰۱۰ و سال های بعد از آن معلوم گردیده رفت ، این واضح شد که رهبران کابل بانک با استفاده از یک سیستم کتابداری محاسباتی دوتی نوع ظاهری و اصلی بانک را چور کرده اند. استفاده از این عملیه کتابداری محاسباتی دوتی نوع ظاهری و اصلی به رهبران کابل بانک اجازه داده بود تا از یک طرف قرضه های عظیم و غیرقانونی به سهامداران بانک بدهند و از طرف دیگر تحفه های زیاد و پول های زیاد به یک تعداد زیاد سیاستمداران بدهند. (باید متذکر شد که تا امروز تنها لست قرضه ها به سهامداران به اطلاع عامه رسانده شده است، لست تحفه ها و پرداخت های پول به سیاستمداران به اطلاع عامه رسانده نشده است.)

مجموع پولی که از کابل بانک بنام قرضه بیرون شده بود به مقدار عظیم ۹۸۲،۶ میلیون دالر امریکائی رسیده بود. از اینجمله ۹۲ فیصد این قرضه ها به نزده شخص داده شده بود ، و در نهایت دوازده شخص از این قرضه ها زیادترین منافع را برده بودند. بزرگترین قرضه ها را شیرخان فرنود رئیس سابق کابل بانک و خلیل فیروزی معاون سابق کابل بانک اخذ کرده بودند. هر دو این اشخاص در ماه نومبر سال ۲۰۱۴ به پنجسال حبس در قبال جرم تطهیر پول و ده سال حبس در قبال جرم اختلاس محکوم شدند. (البته بر اساس قانون افغانستان آنها مکلف هستند که صرف زیادترین این دو مدت حبس را در محبس سپری نمایند.) سهامداران دیگر و اخذ کننده گان قرضه ها مورد تعقیب قانونی قرار نگرفتند اما به آنها امر شد تا قرضه های را که از کابل بانک گرفته بودند دوباره به بانک مسترد کنند. در جمله ای این سهامداران محمود کرزی برادر رئیس جمهور سابق حامد کرزی ، و حصین فهیم برادر معاون رئیس جمهور سابق قسیم فهیم نیز شامل بودند.

بر اساس تحقیق کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی دولت افغانستان که به اطلاع عامه قرار داده شده است کمپنی های ذیل هم قرضه های بزرگ از کابل بانک اخذ کرده بودند: کمپنی گاز گروپ (۱۲۱/۲ میلیون دالر امریکائی) کمپنی پامیر ایرلاین (۸۸/۹ میلیون دالر امریکائی) کمپنی ذخیره (۲۲/۹ میلیون دالر امریکائی) کمپنی کابل نفت (۲۱،۵ میلیون دالر امریکائی) کمپنی هیوادوال (۱۵/۵ میلیون دالر امریکائی) کمپنی گلپهار تاورز (۱۶/۸ میلیون دالر امریکائی) و کمپنی آریانا سنیل (۱/۵ میلیون دالر امریکائی)

جنجال کابل بانک برای دولت افغانستان پر مصرف و قیمت تمام شد. دولت افغانستان ۸۲۵ میلیون دالر امریکائی را از ذخیره احتیاطی بانک مرکزی منحیث آخرین وسیله ممکن برای جلوگیری از سقوط کامل سیستم اقتصادی و بانکی و برای اعاده اعتبار استفاده کنندگان بانک ها به کابل بانک عرضه کرد. این سرمایه ذخیره مرکزی احتیاطی تا امروز آهسته آهسته از بودجه سالانه دولت دوباره پرداخت میشود. به صورت مثال پرداخت دولت در این رابطه در سال ۲۰۱۴ در حدود ۶۷ میلیون دالر یا ۱،۳۵ فیصد بودجه عملیاتی سالانه دولت بود.

گذشته از آن باید یاد آور شد که کابل بانک هنوز هم در نقص عمل میکند (۷،۴ میلیون دالر امریکائی نقص در سال ۲۰۱۳ که مجموع نقص آن تا آخر دسمبر ۲۰۱۳ به حدود ۴۶/۸ میلیون دالر امریکائی رسیده بود و بلاخره مجموع نقص بانک مذکور تا آخر سال ۲۰۱۵ احتمالاً تا حدود ۶۵ میلیون دالر امریکائی رسیده است) دولت افغانستان این پول ها را بخاطری میپردازد که تعهد کرده است که کابل بانک را بعد از اینکه بیلاس آن پاک شود خواهد فروخت.

د پانوی شمیره: له 3 تر 5

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په خیر و لولئ

برخورد با دوسیه کابل بانک نه تنها اینکه از وعده های کمپین انتخاباتی رئیس جمهور غنی شمرده میشد ، بلکه حل این قضیه در اوایل حکومت رئیس جمهور غنی ، تا امروز یکی از عمده ترین و شاید یکی از جمله محدود ترین مثال مثبت مبارزه با فساد دولت رئیس جمهور غنی شمرده میشد. خود دولت رئیس جمهور غنی در سند خود سنجی سپتمبر سال ۲۰۱۵ در یک مجلس مقامات عالی رتبه در این مورد چنین نوشته است: " اقدام بلافاصله در مورد دوسیه کابل بانک فضای بی بازخواستی و اعمال خلاف قانون را در هم شکست."

بناءً وقتی دیده شود که مقامات عالی رتبه دولتی شمولیت مسئول اصلی افتضاح کابل بانک را در یک پروژه که منحصراً یک پروژه که بسیار پر منفعت یاد شده، تنظیم و تجلیل میکنند، و در عین زمان از تغیر واضح و تعبیر ملایم قانون در حکم زندان وی اغماض میورزند ، این کار آنها در حد اقل خجالت آور محسوب شده میتواند. گذشته از آن ، فرنود و فیروزی و شریکان تجاری آن ها مقادیر عظیم پول کابل بانک را از طریق همینگونه چال های سرمایه گذاری به شمول سرمایه گذاری در جایگاه ها چور و چپاول کرده بودند. بناءً وقتی دیده شد که به فیروزی اجازه داده شده است که قرض خود را از طریق پیروزی از همان طریق قرض ها را در اول اخذ کرده بود موضوع بسیار نامناسب به نظر آمد. مخصوصاً اگر در نظر گرفته شود که به فیروزی اجازه داده میشد که در این معامله شراکت مفاد بسیار خوبی هم بدست بیاورد، و آن به این دلیل است که این معامله شراکت به ترتیبی تنظیم شده بود که هیچ خطر اقتصادی شخصی برای شخص وی را در بر نداشت.

صرف نظر از این مسائل برداشت های ذهنی، یک تعداد زیادی از مبصرین اشاره کرده اند که در معامله شهرک هوشیار مشکلات مشهود حقوقی وجود داشت. مهمتر از همه موضوع اصولی تفکیک قوا مطرح است که قوای اجرائیه دولت نباید در فیصله قضائی محکمه مداخله نمایند، به ترتیبی که حکم محکمه را تغیر بدهند و یا لغو نمایند. با آنکه رئیس جمهور در تحت شرایطی میتواند در موارد حکم قضائی جنائی امر عفو صادر نماید، اما حکم حبس در موارد اداری و فساد اداری از این قاعده مستثنی است (ماده ۳۵۰ قانون جزای افغانستان)

محمدی مشاور حقوقی رئیس جمهور (که بعد از آن واقعه شهرک هوشیار از کارش در حالت تعلیق قرا داده شده است) نظریه داده است که فیروزی از حبس رها نشده است بلکه به وی یک نوع رخصتی داده شده است که هر محبوس که ضرورت به حل یک سلسله مسائل شخصی داشته باشند مستحق این نوع رخصتی میباشد. اما راپور ها به وضاحت نشان میدهد که فیروزی بسیار قبل از این از حبس رها شده بود و یا در حد اقل در جریان روز در خارج از محبس دیده میشد.

باید در نظر داشت که بر اساس قانون قراردادهای دولتی ، اشخاصی که با دولت قرار داد میکنند باید سابقه پاک داشته باشند و در جرایم محکوم شناخته نشده باشند. همچنان ماده ۱۱۳ قانون جزای افغانستان هم در ارتباط با موضوع معامله شهرک هوشمند مورد بحث قرار گرفته است. در ماده ۱۱۳ قانون جزای افغانستان تذکر یافته است که هر شخص که به دهسال حبس یا زیاده تر از آن محکوم شده باشد حق ندارد که با دولت قرار داد ببندد ، از منابع دولتی استفاده کند و حق ندارد که مال و جایگاه را اداره نماید. و دیده میشود که خلیل فیروزی ، به ده سال حبس محکوم شده بود آنهم نظر به برداشت است که حکم حبس وی دهسال حساب شود یا پانزده سال.

در هر صورت این معامله سوال های را در ذهن مردم خلق کرد که آیا رشوت های پرداخته شده؟ و اگر رشوت پرداخته شده به کی پرداخته شده؟ گرچه چند نفر از وکلا ادعا کرده اند که در این مورد معلوماتی دارند اما این معلومات را عرضه نکرده اند. به تاریخ ۱۱ ماه نوامبر ۲۰۱۵ اعضای کمیته شکایت های ولسی جرگه ادعا کردند که هفت ملیون دالر امریکائی رشوت داده شده است که امر عملی شدن این پروژه گرفته شود و خلیل فیروزی از حبس رها شود. (رشوت گیرنده مشخص نشده است.) همچنان اخبار عدالت و توسعه در شماره روز ۱۵ نوامبر ۲۰۱۵ یک نقل قول از یک وکیل ولسی جرگه را نشر کرده است که نامش محفوظ نگهداشته شده است. وکیل متذکره اظهار داشته است که نادری به صورت خصوصی به وکلا گفته است که ضیاء مسعود ۲/۵ ملیون دالر امریکائی و محمدی ۱،۸ ملیون دالر امریکائی از خلیل فیروزی رشوت گرفته اند. البته هیچ کدام این اتهامات تا حالا با اسناد ثابت نشده است.

باید این را هم متذکر شد که این اولین باری نیست که خلیل فیروزی از این نوع تفسیر های ملایم محبوس بودن منفعت میبرد. در زمان کرزی هم با آنکه شیرخان فرنود و خلیلی فیروزی توقیف و به اصطلاح محبوس بودند ، زیادتر اوقات در هوتل ها و

د پانیو شمیره: له 4 تر 5

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

رستوران های معتبر پایتخت دیده میشدند که با دوستان تجارت و رفقای شان مصروف هستند و آنها در زیر پوشش اینکه در
کوشش هستند که قرضه های شان را به کابل بانک بپردازند.

پایان قسمت اول

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلېکنې د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ